

Годишен мониторингов доклад
за условията за прием на
търсещи закрила лица – 2014 г.

Снимки:

Димитрина Попова

Лора Пеева

Майя Маслинкова

Якоб Зохерман

Теменуга Симеонова

Иванка Пулева

Съдържание

1. Общ преглед	5
2. Законова база	6
3. Условия за прием в центровете на ДАБ при МС	8
3.1. Регистрация на молби за убежище	8
3.2. Настаняване	9
3.3. Храна	15
3.4. Медицинска грижа	15
3.5. Психосоциална подкрепа (ПСП)	17
3.6. Социални дейности	18
3.7. Образование	21
4. Заключение	23

Списък на съкращенията

ДАБ – Държавна агенция за бежанци

ВКБООН – Върховен комисариат на ООН за бежанците

БЧК – Български Червен кръст

БМС – Бежанско-мигрантска служба

БХК – Български хелзинкски комитет

РПЦ – Регистрационно-приемателен център

СДВНЧ – Специален център за временно настаняване на чужденци

ПЦ – Приемателен център

ТЦ – Транзитен център

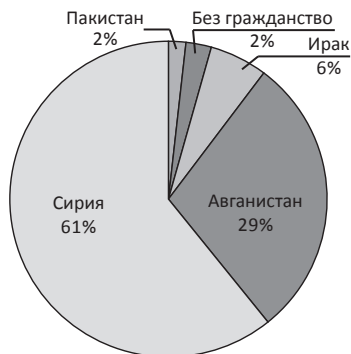
ЕСПОУ – Европейска служба за подкрепа в областта на убежището

1. Общ преглед

Влошаващата се хуманитарна криза в Сирия, комбинирана с нарастващо нестабилната ситуация в Афганистан и Ирак, доведе до значително увеличаване броя на хора, търсещи международна закрила в България. През 2013 г. броят на лицата, потърсили закрила в страната, се увеличи драстично на 7144 (петкратен ръст в сравнение с 2012 г., когато са подадени едва 1387 молби за закрила). Търсещите закрила са били, и все още са, предимно сирийци или хора без гражданство от сирийски произход – а повече от 25 на 100 от тях са непълнолетни. През 2013 г. Държавната агенция за бежанци (ДАБ) е предоставила общо 2462 бежански или хуманитарни статута, в сравнение със само 177 положителни решения през 2012 г.

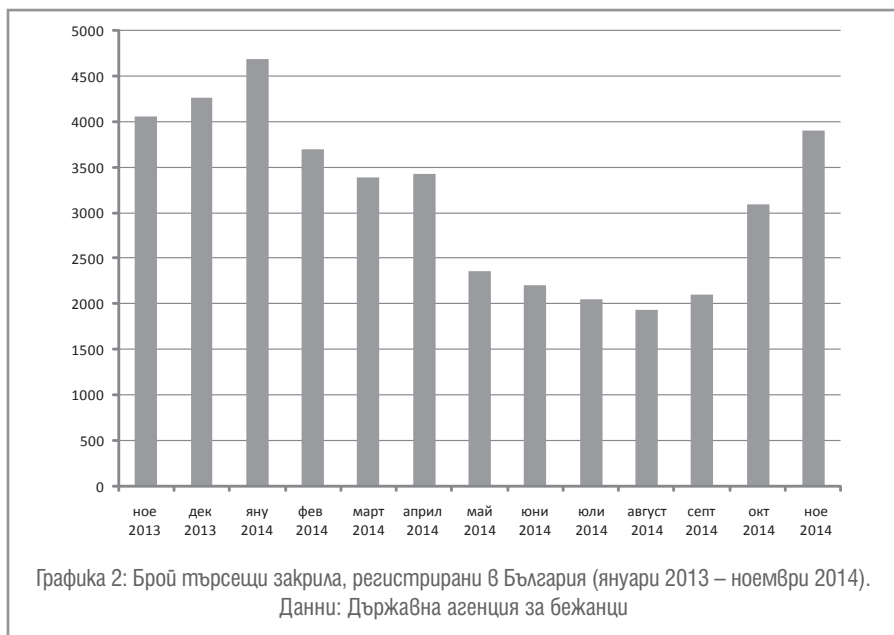
Критичният приток на търсещи убежище започна през септември 2013 г., когато в страната навлизаха средно по 200 души на ден. Неочакваната ситуация доведе до спешното отваряне на четири нови приемателни центъра (два в гр. София, един в гр. Харманли и един в с. Ковачевци, общ. Перник). Вече функциониращите регистрационно-приемателни центрове (РПЦ) в София (кв. Овча Купел), с. Пъстрогор (общ. Хасково) и с. Баня (общ. Сливен) бяха разширени.

Увеличаващият се брой непридружени непълнолетни – 462 до края на септември 2014 г. в сравнение със 183 през 2013-а, е значително предизвикателство за държавната власт, както и за организациите, занимаващи се с търсещите и получили международна закрила лица. По-голямата част от търсещите закрила идват от Сирия, но се забелязва и осезаемо увеличение на хората, пристигащи от Афганистан, Ирак, Иран, както и от африкански държави като Гана, Кот д'Ивоар, Мали, Алжир и Мароко. Разнообразието от общности създава трудности за разпространението на информация, превод пред институциите и ежедневната комуникация с хората, настанени в РПЦ.

Графика 1: Топ 5 страни на произход (януари-декември 2014).
Данни: Държавна агенция за бежанци

Докладът разглежда условията за прием във всички центрове на ДАБ и специални домове на Дирекция „Миграция“ към МВР в гр. Елхово и гр. Любимец. Той цели да проследи развитието на оставащите предизвикателства в местата за настаняване на търсещите закрила и да отпрати някои препоръки към отговорните институции и действащите организации в този сектор. Използваните статистически данни са събрани чрез активните институции в централите, както и от мониторингови доклади, предоставени от служители на Българския Червен кръст – Бежанско-мигрантска служба (БЧК-БМС).

Графиката показва два ясни периода на покачване на броя молби за закрила – един в края на 2013 г. и един в края на 2014-а, които все още са в развитие. Ограниченият достъп до сезонна заетост и неадекватните условия на прием в Турция поставят натиск върху бежанските общности да търсят достъп до страни от ЕС, включително България.

2. Законова база

България е страна по Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. Съгласно нейните разпоредби, бежанците заслужават като минимум същите стандарти на отношение, от които се ползват други чужди граждани в дадена държава, а в много случаи същите стандарти като самите граждани. Като член на Европейския съюз България е

едновременно задължена да се съобрази със законодателството на Общността в сферата на предоставяне на международна закрила. Водещият законов инструмент по отношение на условията за живот е Директива на Съвета на ЕС 2003/9/ЕС, позната още като Директива за условията за прием. Документът определя минимални стандарти за прием на кандидатите за закрила на територията на страна-членка и има за цел да им гарантира достоен стандарт и сравними условия за живот. Директивата е в сила за всички граждани на трети страни, включително и хора без гражданство, които са потърсили закрила на границата или на територията на страна-членка, както и за всички членове на техните семейства. На кандидатите трябва да бъдат предоставени:

- Информация относно техните права и придобивки, както и задълженията, с които трябва да се съобразяват;
- Документ, удостоверяващ техния статут на кандидати за закрила, който им позволява да се движат свободно на територията на страната-членка;
- Определени материални условия на прием, в частност подслон, храна и облекло, материална или финансова издръжка;
- Запазване целостта на семейството;
- Медицинска и психологическа грижа;
- Достъп до образователната система за непълнолетни деца и езикови курсове, които да им позволят да посещават държавно училище.

Европейският съюз работи за хармонизация на политиките за закрила и условия за прием от 1999 г. насам, но въпреки широката гама директиви и наредби, значителни разлики остават в подхода на различните страни-членки и техния капацитет да приемат по-голям брой търсещи закрила.

Когато говорим конкретно за условия за прием в България, подобни права се гарантират от Закона за убежището и бежанците от 2002 г. (Член 29-1), който гласи, че по време на производството чужденецът има право:

- Да остане на територията на Република България;
- На настаняване и храна;
- На социално подпомагане по реда и в размера, определени за българските граждани;
- На здравно осигуряване, достъп до медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване при условията и по реда за българските граждани;
- На психологическа помощ;
- Да получи регистрационна карта;
- На преводач.

В допълнение, законът дава достъп на всеки търсещ закрила до транзитен, регистрационен, приемателен или друг център на Държавната агенция за бежанци след пълен преглед на медицинското, семейно и финансово състояние на лицето. Зако-

нът защита особено то положение на чужденците от уязвима група като малолетни и непълнолетни, бременни жени, възрастни хора, самотни родители, придружени от малолетните или непълнолетните си деца, лица с увреждания и такива, които са били обект на тежки форми на психическо, физическо или сексуално насилие.

Основната отговорност се носи от ДАБ, но има много други държавни институции и неправителствени организации, активно работещи в центровете, за да осигурят адекватни условия на прием и да подпомогнат хората, настанени там. През 2014 г. бяха изпълнени редица проекти и дейности от международни и национални организации, както и с подкрепата на много доброволци и частни дарители.

3. Условия на прием в центровете на ДАБ

3.1. Регистрация на молби за убежище

Според българското законодателство чужденци, задържани от Гранична или Имиграционна полиция на контролно-пропускателен пункт, се задържат за 24 часа. След задържането чужденецът, който е решил да подаде молба за закрила, се насочва към разпределителния център в Елхово, където прекарва средно между три и пет дни преди да бъдат преместени в център на ДАБ. От друга страна, търсещите закрила, навлезли на територията на страната по нерегламентиран начин, се изпращат в Специалните центрове за настаняване на чужденци (СДВНЧ) в с. Бусманци и гр. Любимец под управлението на Дирекция „Миграция“. При подаване на молба за закрила от тяхна страна по време на задържането им, при одобрение те се транспортират до център на ДАБ, за да бъдат регистрирани.

Във всички центрове за задържане, на настанените се предоставя редовно храна, достъп до медицинска помощ при нужда, както и до основни занимателни дейности като телевизия, книги и излизане на открито. ВКБООН, чрез един от своите

Разпределителен център – Елхово

Средният период на пребиване в центъра – от пристигането до преместването в център на ДАБ – е приблизително 4-5 дни. Семейства (особено тези с деца), малолетни и други уязвими групи лица, като бременни жени и възрастни хора, имат приоритет. Първоначални интервюта се провеждат от интервюисти от Дирекция „Миграция“ и екип преводачи на ДАБ, присъстващ ежедневно в центъра. В съответствие с вътрешния ред на всички чужденци се позволява да прекарат на открито по 2 часа сутрин и 2 часа следобед. Условията на живот са приемливи – на настанените редовно се предоставят храна, хигиенни материали и достъп до медицинска помощ.

партньори -Българския хелзинкски комитет (БХК, редовно предоставя правни консултации на търсещите закрила с помощта на преводачи. Социално консултиране и наблюдение, включително насочване към услугите на БХК, се извършва ежеседмично от друг партньор на ВКБООН – Българският Червен кръст (БЧК).

Български хелзинкски комитет (БХК)

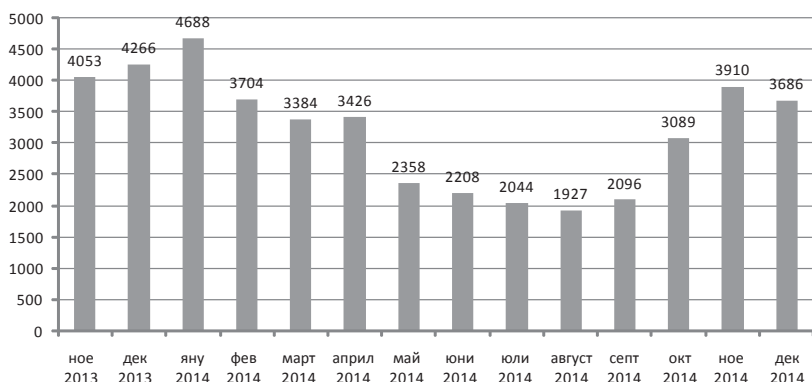
БХК е дългогодишен партньор на ВКБООН и предоставя професионална безплатна правна помощ на всички търсещи закрила в България – от момента на тяхното влизане през граница до получаване на решение за статут. През 2014 г. обучени консултанти и адвокати работеха ежедневно във всички центрове на ДАБ и в специалните домове на Дирекция „Миграция“. Те предоставят индивидуални консултации, информация за права и задължения и наблюдават процедурата за регистрация и предоставяне на статут. Програмата на БХК за правна защита на бежанци и мигранти гарантира правата на хората, търсещи закрила и им предоставя достъп до правна подкрепа, която иначе би била недостъпна, включително достъп и защита пред българските съдилища.

За да посрещне увеличаващия се брой търсещи закрила, ДАБ нае допълнително 160 служители още през първите месеци на 2014 г., повечето от тях отговарящи за регистрация и интервюта. Голяма част от новите попълнения в персонала премина обучение за управление на приемателните центрове, работа с хора жертва на различни форми на психическо, физическо или сексуално насилие, идентификация на хора със специфични нужди, както и относно процедурата за предоставяне на статут и регистрация от Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (ЕСПОУ). ВКБООН предостави технически средства и обучения с цел подобряване процеса на събиране на данни за търсещите закрила, включително подробни данни за пол и възраст. ВКБООН и ЕСПОУ продължават да работят съвместно с ДАБ, за да увеличат капацитета на служителите за събиране, анализ и докладване на статистически данни, съгласно Наредба 862/2007 за статистиката по миграция и международна закрила.

ДАБ успешно обработи всички молби за закрила, натрупани от края на 2013 г., но по-високият брой хора, пристигащи в центровете към края на 2014-а отново доведе до забавяне на процедурата за регистрация и предоставяне на статут, гължащо се предимно на липса на достатъчно преводачи и увеличение на регистрациите.

3.2. Настаняване

В края на 2012 г. капацитетът на ДАБ за настаняване е едва 782. Агенцията успявоевременно да определи нов сграден фонд, който да бъде адаптиран към нуждите

Графика 3: Брой хора, настанени в центрoвете на ДАБ (ноември 2013 – декември 2014 г.).
Данни: Държавна агенция за бежанци

на търсещите закрила и увеличи капацитета си до 4060 места. В края на 2013-а и началото на 2014 г., четири нови приемателни центрове отвориха врати – два в София (кв. Враждебна с 420 места, кв. Военна Рампа със 700 места), един в Харманли (1450 места) и един в Ковачевци (350 места). Същите бяха ремонтирани и разширени до края на 2014 г. и позволиха на ДАБ да достигне приемателен капацитет от 6000 места.

Ремонт на центрoвете на ДАБ

В края на 2013 г. ДАБ обнови 3 стари военни сгради в РПЦ-Харманли и премести всички търсещи закрила от палатки в ремонтирани стаи.

През април 2014-а ремонт на четириетажното бивше училище в софийския кв. Военна Рампа позволи на търсещите закрила хора, настанени първоначално във физкултурния салон, да бъдат преместени във фамилни стаи с нови стени, подове, дограма и легла.

Голям строителен ремонт се извърши и в сграда в друг квартал на столицата - Враждебна, включително и на нови перални и санитарни помещения.

Останалите центрове на ДАБ получиха козметични подобрения, тъй като те са в задоволително състояние.

Условията, наблюдавани в местата за настаняване, са се подобрили значително в сравнение със ситуацията през декември 2013 г., особено що се отнася до центъра в Харманли, където всички търсещи закрила, настанени първоначално в палатки, са прехвърлени в ремонтирани сгради. Във всички седем центъра не се наблюдава пренаселване, както беше случаят в края на 2013 г. Търсещите закрила са настанени спрямо техния пол и семейно положение, а целостта на семействата е запазена.

Доброволци от Българския Младежки Червен кръст (БМЧК) играят с деца в ПЦ-Военна Рампа, на фона на извършващ се строителен ремонт. (Снимка: БЧК)

БМЧК (финансиран от Холандски Червен кръст и Холандското правителство) изпълнява редица дейности, целящи подобряване на хигиенно-санитарните условия в

Служители и доброволци на БЧК доставят хуманитарна помощ в ПЦ-Враждебна. (Снимка: БЧК)

Дистрибуция на хуманитарна помощ в ПЦ-Ковачевци.
(Снимка: БЧК)

центровете. По проекта, БМЧК обнови стаи и създаде перални помещения в ПЦ-Враждебна, ПЦ-Военна Рампа и РПЦ-Харманли. Стаите са оборудвани с индивидуални и професионални перални, сушилни и гладачни машини, перилни препарати и сапун. Допълнително БМЧК финансира инсталирането и почистването на химиче-

ски тоалетни по време на ремонтните дейности в частите за настаняване, организира редовни срещи с общностите за насърчаване на правилна хигиена, реализира дистрибуция на хигиенни материали (метли, кофи, дезинфектант) за стаите и общите помещения.

Бежанско-мигрантската служба на БЧК също осъществи редовни дистрибуции на хуманитарна помощ през годината (храна и хигиенни пакети, лекарства, училищни пособия, дрехи и обувки, бебешко мляко, памперси, дезинфектанти, чаршафи и легла) по проекти, финансирани от ВКБООН, Швейцарски Червен кръст, Република Словакия, Държавен департамент на САЩ и други донори.

Български Червен кръст – Бежанско-мигрантска служба (БЧК-БМС)

През 2014 г. БЧК-БМС осъществи проект, финансиран от ВКБООН за подобряване на условията за прием във всички центрове на ДАБ и за предоставяне на социални услуги. Проектът имаше за цел също така да улесни социалното включване, първоначалната адаптация и интеграцията на търсещите закрила и бежанците у нас. БЧК-БМС назначи 7 социални работници в централите, които да подпомогнат настанените с информация относно техните права и задължения, превод и достъп до основни услуги като медицинска помощ, социално и финансово подпомагане. През 2014 г. над 9250 души бяха индивидуално подпомогнати от социалните работници на БМС на терен.

Брой хора, настанени в централите на ДАБ		Баня	Пъстрогор	София	Враждебна	Военна рампа	Харманли	Ковачеви	Общо
Капацитет		150	300	860	300	700	3340	350	6000
Брой настанени	Общо	58	247	649	302	582	2030	0	3868
	% запълнен	39%	82%	75%	101%	83%	61%	0%	65%
	Сирийски граждани	7	139	308	6	545	1680	0	2685

Таблица 1: Брой хора, настанени в централите на ДАБ към 1 декември 2014 г.

Данни: Министерство на вътрешните работи

Съгласно националното законодателство всички хора, търсещи закрила, трябва да напуснат центъра, в който са настанени, в 14-дневен срок след получаване на решение за статут. Въпреки това, на практика ДАБ позволява на много от хората, получили бежански или хуманитарен статут, да останат в приемателните центрове, главно поради липсата на средства да наемат жилище, при липса на социална подкрепа и действаща програма за интеграция, а също така и вземайки под внимание приближаващия зимен период. На лицата, получили статут, се позволява да пребивават в централите до 6 месеца от получаване на положително решение,

но според изказвания на служители на ДАБ това се допуска само в случаите, в които в центровете има свободни места. Ако приемателният капацитет на ДАБ бъде надхвърлен, получените статут биват задължени да напуснат центровете и да се издържат сами. През декември 2014 г. центровете на ДАБ са запълнени на 65 процента с 2132 свободни места за настаняване на новопристигащи лица, търсещи международна закрила.

Непридружени непълнолетни

РПЦ-Баня е разположен в отдалечена и изолирана местност в община Нова Загора с приемателен капацитет от 66 места. През втората половина на 2014 година, той се обособи като главен център за настаняване на непридружени непълнолетни лица. Неговото местонахождение, липсата на социални дейности и трудности в комуникацията с административния персонал се считат за главни причини за нерегулираното напускане на центъра от по-голямата част от непридружените непълнолетни. БЧК-БМС (клон Сливен) прави редовни посещения на центъра и подпомага непридружените непълнолетни с дистрибуция на хигиенни пакети, грехи и обувки, бебешко мляко и памперси. Социалният работник на БЧК е установил положителни взаимоотношения с настанените и им предоставя информация, социални консултации и достъп до медицинска и зъболекарска помощ.

В същото време домовете за задържане на Дирекция „Миграция“ са значително пренаселени – СДВНЧ Бусманци и Любимец, както и разпределителният център в Елхово оперират с 25 процента над общия си капацитет за настаняване. Зачестилите полицейски акции от страна на териториалните структури на дирекцията водят до увеличаване на броя на задържаните нелегални имигранти, включително и на такива, пристигнали в София без да бъдат засечени на граница. От общо 1171 лица, задържани в трите центъра на Дирекция „Миграция“, 40 процента са афганистанци.

В средата на 2014-а ДАБ взе стратегическо решение да насочва хората от определени националности към отделни центрове. Тази практика бе установена, за да намали натиска върху ДАБ да предоставя преводически услуги на различни езици,

говорени от търсещите закрила. През октомври 2014-а центърът в Ковачевци бе затворен поради финансови затруднения на ДАБ, както и заради разширения общ капацитет, а всички настанени там бяха прехвърлени в центровете в София. Постепенно РПЦ-Харманли остана зает главно от хора от сирийски произход, ПЦ-Враждебна се обособи като място за настаняване предимно на афганистанци, а ТЦ-Пъстрогор приема основно лица, пристигащи у нас от африкански държави. Тази практика имаше ограничен успех в улесняването на общуването и беше по-

срещната с неодобрение от неправителствените организации, работещи в сектора, особено що се отнася до центъра в Баня, който беше определен за прием на непридружени непълнолетни лица.

3.3. Храна

Върховният комисариат на ООН за бежанците осигури храна на настанените в РПЦ-Харманли през декември 2013 г., а през следващата година - на търсещите закрила, намиращи се в центровете в Харманли, Ковачевци и Военна Рампа. ВКБООН е активен партньор на ДАБ от началото на бежанската вълна – представителството в България обяви спешна фаза в края на 2013-а и работи чрез директно изпълнение на дейности и чрез проекти с партньорски организации.

ВКБООН финансира изграждането на три обществени кухни за нуждите на търсещите закрила, настанени в Харманли, Военна Рампа и Враждебна. През 2014-а храната се готви в стари военни кухни или други съоръжения и се транспортира до приемателните центрове, което създава сериозен финансов и логистичен товар за ДАБ. От октомври 2014 г. храната в трите центъра се приготвя и сервира в модерни помещения с условия за готвене и хранене. Откакто ДАБ пое осигуряването на храна, продукти се закупуват директно от агенцията или се предоставят чрез дарения от Българския Червен кръст.

Настанените в териториалните поделения на ДАБ лица получават по две топли хранения на ден, които се приготвят с помощта на хора от бежанските общности. Целта е храната да бъде съобразена с вкусовете навици в регионите на произход на търсещите закрила. Някои от тях подават оплаквания, че храната е по вкуса на арабското население, но не и по техния (например хората, идващи от Африка). С течение на времето обаче, повечето настанени оценяват качеството на храната като добро, а количеството – задоволително. Спорадични протести все пак са възниквали по отношение на количеството. Според ДАБ предоставяната храна е в съответствие с международните стандарти за дневен прием на калории.

3.4. Медицинска грижа

„Лекари без граници“ работи усилено в България от ноември 2013-а до май 2014 г., за да осигури медицинска и психологическа помощ на търсещите закрила в центровете на ДАБ в София и Харманли. В допълнение организацията предоставя необходими материали и извършва ремонт на санитарни помещения в три от приемателните центрове (Харманли, Военна Рампа и Враждебна). „Лекари без граници“ е извършила 7700 медицински консултации и е оказала психо-социална подкрепа на хора от уязвими групи.

След края на мисията на организацията в България има сериозен вакуум в предоставянето на медицински грижи в центровете на ДАБ. Въпреки че в повечето центрове има редовно присъствие на лекар, медицинска сестра или фелдшер за извършване на първични прегледи и издаване на направление към специалист, административни и логистични пречки не позволяват на много от настанените да получат достъп до адекватна медицинска помощ.

Медик от „Лекари без граници“ преглежда деца в РПЦ-Харманли (Снимка: „Лекари без граници“)

Всички настанени трябва да бъдат регистрирани при общопрактикуващ лекар, за да получат достъп до специализирано лечение чрез направление, което се оказва предизвикателство в РПЦ-Харманли. През август 2014-а ДАБ успя да назначи педиатър на половин работен ден в центъра. Агенцията започна множество преговори с Националната здравноосигурителна каса, но нито един личен лекар не се ангажира с регистрирането на голям брой търсещи закрила. Много от местните лекари са демотивирани от факта, че пациентите са чужденци, говорещи друг език, което прави общуването и поставянето на диагноза много трудно.

Здравни дейности на БЧК

През 2014 г. БЧК-БМС предостави финансова помощ на търсещи закрила във всички центрове на ДАБ за закупуване на предписани лекарства, както и за заплащане на медицински прегледи при специалист, когато нуждаещият се няма достатъчно средства. Над 400 души бяха подпомогнати в РПЦ-Харманли, ТЦ-Пъстрогор и РПЦ-Баня, а над 210 от настанените в центровете в София - с финансовата подкрепа на ВКБООН и Швейцарски Червен кръст. БЧК финансира допълнително зареждането на медицинските кабинети в ТЦ-Пъстрогор и РПЦ-Харманли с лекарства от първа необходимост.

По време на процедурата за регистрация и предоставяне на статут всички хора, търсещи закрила, са здравно осигурявани от ДАБ. След получаването на статут, техните здравноосигурителни права се прекъсват, което оставя хората в уязвимо положение и нежелаещи да търсят медицинска помощ.

През 2014 г. в центровете на ДАБ има редица здравни ситуации, които се дължат главно на пренаселените помещения или неадекватните хигиенни условия. През юни 300 души, настанени в приемателния център в Ковачевци, бяха поставени под карантина след 7 случая на варицела. В приемателния център във Военна Рампа бяха открити 2 случая на хепатит А през март. Ваксини за хепатит бяха направени на 25 деца, настанени в центъра, от мобилен екип на Регионалния здравен инспекторат (РЗИ). Още случаи на варицела, хепатит и краста бяха регистрирани многократно и в останалите поделения на ДАБ в цялата страна.

3.5. Психосоциална подкрепа (ПСП)

Психосоциалната подкрепа е една от основните нужди на хората, бягащи от насилие. Тя обаче често се пренебрегва, особено в ситуации, когато посрещането на по-належащи нужди, като подслон и храна, стават приоритет. Въпреки това редица неправителствени организации се заеха със задачата да запълнят необходимостта от предоставяне на такава помощ. БМС на БЧК (подпомогната финансово от ВКБООН) организира мобилни ПСП екипи, състоящи се от ръководител, психолог и преводач (арабски и фарси). Двамата екипа (един за София и един за Южна България) осъществяваха ежеседмични посещения на центровете, провеждайки групови и индивидуални психологически сесии с хора, преживели травми, с жертви на сексуално и свързано с пола насилие, както и с групи лица, нуждаещи се от подкрепа. През 2014 г. ПСП екипите отчетоха предоставена психосоциална помощ на общо 1388 лица – 856 в област София и 532 в област Хасково.

БМЧК също посещава редовно центровете в София като предоставя дейности за ПСП на деца – по проект на Холандския Червен кръст. Техните доброволци и психолози са обучени в два екипа. Дейностите са организирани по възрастова група (0-8 години) и включват спорт-

Доброволци на БМЧК играят с деца в ПЦ-Военна рампа – 10 януари 2014 г. (Снимка: Якоб Зохерман)

ни занимания, рисуване, песни, игри, уроци по български език и редовна комуникация с родителите.

Професионални психиатри и психолози от Фондация „Център Надя“ (българска неправителствена организация) прави посещения два пъти седмично в ТЦ-Пъстрогор, РПЦ-Баня и ПЦ-Ковачевци и извършва индивидуални и групови терапевтични сесии с търсещите закрила. Проектът е финансиран от ВКБООН и целта му е да предостави качествена подкрепа на най-уязвимите лица, за да могат да се справят с травми, получени в резултат на преживяно или наблюдавано насилие.

3.6. Социални дейности

В началото на годината поради внезапното увеличаване броя на търсещите закрила, усилията на държавата и на неправителствения сектор бяха фокусирани върху предоставянето на адекватни условия за живот. След като кризата бе овладяна, стана ясна нуждата от предоставяне на повече социални услуги. По различни проекти и с усилието на доброволци бяха организирани различни дейности за свободното време за деца и възрастни. ВКБООН финансира изграждането на три временни помещения в центровете в Харманли, Враждебна и Военна Рампа. Целта бе създаването на пространство, където деца и възрастни да се събират и да се отдават на занимателни дейности.

След увеличаване на приемния капацитет в центровете на ДАБ бяха обособени специални стаи за свободно време, които да бъдат ползвани ежедневно от настанените. БЧК-БМС оборудва помещенията с мебели, играчки, материали за рисуване, книги и пъзели. Под наблюдението на социалните работници на ДАБ и БЧК, доброволци от Каритас и Си Ви Ес-България, в помещенията се организираха множество занимателни и обучителни сесии за деца и жени. БЧК-Хасково също осъществи малък социален

Доброволци в БЧК, Каритас и Си Ви Ес отбелязват посрещането на Новата година с деца бежанци.
(Снимка: БЧК)

проект, финансиран от фондация „Велукс“ за подпомагането на 50 деца в РПЦ-Харманли с интерактивни курсове по български език.

За две седмици през юни 2014-а всички центрове на ДАБ бяха посетени от представители на френската неправителствена организация „Клоуни без граници“. Техните представления насърчават толерантността и помагат на децата, търсещи закрила, да се справят с преживяното чрез силата на смеха.

ВКБООН инициира така наречените „чаени сесии“ в РПЦ-Харманли, които имат за цел да предоставят защитено и комфортно място на жени, търсещи закрила, където те да могат свободно да общуват и обсъждат различни теми с терапевти. Част от сесиите се провеждат под формата на арт работилници за изработка на бижута и свещи, плетене и декорация. Инициативата е приложена от септември в централите във Военна Рампа, Вражебна и Пъстрогор с материалната подкрепа на БЧК. В инициативите се включиха и доброволци на Си Ви Ес и Каритас. Работилниците предоставят на възрастните възможност да научат нови умения, да се социализират и да рекламират техните продукти, като при продажбата им си набавят допълнителен доход.

Деца бежанци в ПЦ-Вражебна посрещат официални гости. (Снимка: БЧК)

БЧК представя предмети на изкуството, изработени от бежанци, по време на Колежен базар в централата на БЧК в София. (Снимка: БЧК)

Си Ви Ес, Каритас и БЧК организираха и два Колежни базара през декември, за да представят националните кухни и ръчно изработени творения от представители на бежанските общности.

През 2014-а БЧК организира поредица от специални събития по повод 1 март (Баба Марта), 21 март (Персийската Нова година), 1 юни (Ден на детето), 20 юни (Световен Ден на бежанеца) и Нова година с традиционни ястия, песни, танци, подаръци и лакомства за децата. Световният ден на бежанеца беше отбелязан скромно и в тишина

Бежанци помагат на засегнатото от наводнения население във Варна. (Снимка: БЧК)

поради разрушителните наводнения в България през юни. БЧК и ДАБ организираха транспорт и настаняване във Варна на 16 бежанци от центъра в Харманли, които пожелаха доброволно да се включат в разчистването на останките след водното

бедствие. Близко 70 души изявиха желание да помогнат, но това бе позволено само на онези от тях, които вече са получили статут и според разпоредбите имат право да работят.

3.7. Образование

Каритас София (финансирана от ВКБООН) организира курсове по български език за деца и възрастни в 6 центъра на ДАБ. Първоначално по една образователна стая във всеки център бе оборудвана с бели дъски, чинове и столове, като

Деца от РПЦ-Харманли и ТЦ-Пъстрогор на посещение в средновековното селище в Мезек – 17 октомври 2014 г. (Снимка: БЧК)

курсовете се проведоха от март до декември 2014 г. Обученията се радваха на голяма посещаемост, като в центровете в Харманли и Военна Рампа имаше по 100 записани желаещи. Въпреки интереса към езиковите курсове обаче, постоянното текучество на търсещи закрила в центровете възпрепятства много от курсистите да завършат пълния двумесечен процес на обучение.

Учители с опит в преподаването на български език на чужденци подготвяха децата за записване в държавни училища и организираха различни обучителни дейности като посещения на музеи и образователни екскурзии. Със съдействието на социалните работници на БЧК, групи търсещи закрила, основно деца, от

Деца бежанци в ПЦ-Военна Рампа казват на приятелите си от БЧК „Обичаме ви“ на арабски. (Снимка: БЧК)

Оставащи проблеми и препоръки

- Има нужда от допълнително подобряване на условията за прием на търсещи закрила, за да се достигнат международните стандарти – недостатъчният брой и състоянието на санитарните помещения са сред най-честите оплаквания на настанените в центровете на ДАБ.
- ДАБ трябва да продължи да увеличава капацитета си за настаняване с оглед на нарастващия брой хора, търсещи международна закрила в България през последните месеци на 2014 г.
- Достъпът до специализирана медицинска помощ е затруднен, особено в РПЦ-Харманли, където повечето общопрактикуващи лекари отказват да регистрират пациенти от бежанските общности.
- Текуществото на търсещи закрила лица в центровете на ДАБ води до нарушаване на качеството на услугите, особено що се отнася до посещаването на курсове по български език и записването в държавни училища.
- Лицата, получили статут, но все още пребиваващи в центровете на ДАБ, са в риск да останат бездомни – на хората от уязвими групи трябва да бъдат предоставени възможности да напуснат центровете и да получат устойчива подкрепа при излизане на външен адрес.
- 2014 г. беше обявена за „нулева година“ по отношение на интеграцията на бежанците

РПЦ-Харманли и ТЦ-Пъстрогор посетиха село Мезек, а деца от ПЦ-Враждебна пътуваха до крепостта „Цари Мали град“ в района на Белчин Баня, както и до Копревщица.

В РПЦ-София (Овча купел) ДАБ предоставя курсове по български език и професионални курсове по фризьорство, козметика и шиене.

4. Заключение

През 2014 г. държавните институции и неправителствените организации бяха изправени пред безпрецедентен натиск да работят в трудни условия и да предоставят подкрепа на увеличаващ се брой търсещи закрила и бежанци, пристигащи ежедневно на територията на България. БЧК изигра важна роля за подобряването на условията за прием в центровете на ДАБ и обучи своите служители в София и регионалните клонове да работят професионално с бенефициентите на международна закрила. Успешната координация, споделянето на информация и сътрудничеството се оказаха трудни, но и предоставиха възможност за израстване за всички участващи в процеса организации. Интеграцията на голям брой хора, получили бежански или хуманитарен статут, остава огромно предизвикателство, чието преодоляване изисква допълнителни усилия за приемането и финансирането на адекватна Национална стратегия за интеграция. През декември 2014-а ДАБ поиска 26 милиона лева за дейността си през следващата година, но получи само 6,6 милиона лева от националния бюджет. През 2015 г. агенцията планира допълнителни ремонтни дейности и подобрения в центровете си, докато предоставянето на социални и друг вид услуги остава предимно в ръцете на неправителствените организации.

